

Joan Brossa, el veí desconegut

Durant el darrer any, dos hiverns després de la mort de Joan Brossa, una colla d'esdeveniments l'han fet present de manera continuada i han contribuït a divulgar la seva obra. L'exposició *Joan Brossa o la revolta poètica* celebrada a la Fundació Miró, el *I Simposi Internacional Joan Brossa* presencial i virtual, la representació al Teatre Nacional de Catalunya de *Món Brossa* de Franco di Francescantonio i l'antologia *A partir del silenci*, publicada per Cercle de Lectors i Galàxia Gutenberg han estat fites decisives per al coneixement del poeta.

La incidència en tots els terrenys artístics en què es mogué Brossa sembla que hauria d'haver estat decisiva perquè tots els ciutadans d'aquest país sabessin de l'obra i del personatge. Però sembla que no és així. Permetin-me una anècdota: una alumna de Batxillerat d'un Institut de Barcelona va venir no fa gaire a la Fundació Joan Brossa per entrevistar-nos i documentar-se sobre el poeta. La causa era un treball de recerca a partir d'una proposta de la seva professora. La noia (que s'havia interessat per Brossa a causa de l'exposició de la Fundació Miró) confessà que tots els companys i amics a qui comentava el seu tema de treball de recerca se sorprenien perquè no tenien ni idea de qui era Joan Brossa. La justificació, segons ella, era que ningú els n'havia parlat durant tot l'ensenyament obligatori.

Aquest desconeixement és sorprenent, no només pel fet que Brossa no sigui estudiat a l'escola, sinó també perquè Brossa ha estat un personatge totalment vinculat a la seva ciutat: Barcelona, en els carrers de la qual hi té unes curioses petjades. El poema visual transitable del Velòdrom d'Horta, les lletres *Bàrcino* de l'avinguda de la Catedral, el saltamartí de Gran Via-Passeig de Gràcia, l'antifaç de la Rambla, el llagost del Col·legi d'Aparelladors, etc. són un paisatge habitual per a la gent que circula per Barcelona, però poques persones coneixen l'autor d'aquestes obres.

D'altra banda aquests "poemes" estan carregats de significat i es relacionen amb l'obra literària del poeta, encara més desconeguda. Així per exemple al darrera de l'anomenada "A" del Velòdrom hi ha una sextina que n'explica el significat: la A com a naixement, les comes i altres signes de puntuació com el transcórrer de la vida i la A destrossada com la mort. El saltamartí, la joguina en forma de llibre del Passeig de Gràcia, que lamentablement no es belluga, és com el poble d'un poema-definició que és comparat amb aquesta joguina ja que tant l'un com l'altra, desviats de la seva posició vertical, es tornen a posar drets. I, per sortir de Barcelona, la bota de Corbera d'Ebre és un homenatge als

lluitadors antifeixistes i una crítica de l'aliança del militarisme amb el poder, com comenta en una prosa al·lusiva al poema.

Amb els poemes corporis Joan Brossa sortí al carrer de forma permanent, però, ja abans, ho havia fet de forma transitòria amb els cartells (Festes de la Mercè, Carnaval, festes reivindicatives, anuncis d'espectacles, etc.). L'empremta de la seva manera d'enfocar la propaganda ha estat tan forta, que avui dia multitud de cartells "respiren" Brossa: els jocs amb les lletres, especialment amb les A. són una constant del cartellisme actual.

Però, malgrat la influència evident i la presència al carrer, Brossa és un desconegut per a les generacions actuals. L'explicació està, segurament, en dos espais decisius per a la formació cultural: l'escola i els mitjans de comunicació. La primera, que, a més de les destreses bàsiques, ha de transmetre i fer valorar el nostre patrimoni cultural, es perd massa sovint en presentacions cronològiques que mai no arriben a l'actualitat. La gran quantitat d'objectius a assolir impedeix generalment la interpretació i valoració crítica de la cultura que s'està produint en aquests moments, amb la qual cosa el nostre jovent perd l'oportunitat de conèixer un tipus de produccions que segurament s'acostarien més als seus gustos o interessos.

Pel que fa als mitjans de comunicació, fa temps que, delerosos d'aconseguir l'audiència més nombrosa, han oblidat qualsevol mena de funció cultural. Al contrari, més aviat, han propiciat una cultura totalment oposada al desenvolupament de la capacitat crítica o estètica de l'espectador.

Amb tot això, només ens queda confiar en l'esperit innat de curiositat i inquietud de les noves generacions que, davant d'uns objectes estranys en el carrer, s'interrogaran i buscaran a Internet o on sigui per descobrir la veritat amagada d'unes lletres sorprenents: el pensament d'un home que posseïa una riquesa que cap programa televisiu pot oferir: *Conec la utilitat de la inutilitat i la riquesa de no voler ser ric* (Joan Brossa, *La memòria encesa*).

Glòria Bordons

Professora de Llengua i Literatura catalanes de la Universitat de Barcelona

Text complementari

A Sant Adrià de Besòs, davant de la Biblioteca hi ha el poema *Record d'un malson*: el cap de Josep Maria Porcioles sobre una safata col·locada al damunt d'una cadira de despatx. El 1989 l'Ajuntament de Sant Adrià el pensava col·locar davant d'uns edificis de l'època porciolista, però la política del moment el deixà guardat en un magatzem fins al juny de 1995, en què es traslladà a una cruïlla del barri de La Mina. Però també aquí resultà incòmode i es portà a la seva ubicació actual. Les excursions d'aquest poema demostren fins a quin punt ha pogut arribar la capacitat crítica de Brossa.